

Nf. 112.

2.
ΩΝΘ: ΧΥΗ.Α.ΠΩ.Σ: ΨΑ.Η: Δ.Π: ΘΩΔΡ.:
ΩΩΖΔ.Π: Φ.Ρ.Π: Δ.Η.Ρ.: Α.Ρ.Α.Η.::

DISSERTATIO THEOLOGICA

DE

DESERTO MYSTICO,

anfam considerationi huic praebente

Diuino Oraculo, *Hof. II. 16.*

Quam

PRAESIDE

RECTORE MAGNIFICO,

DN. IO. HENRICO MAIO,

S. S. Th. D. et Prof. Publ. Ordin.

Ecclesiarum Alsfeldensis et Marpurgo-Darmstadini districtus

Superintendente vigilantissimo,

Consistorii Adfessore grauissimo,

Stipendiatorum Ephoro et Paedagogiarcha
meritissimo,

DN. PATRONO et PRAECEPTORE suo

acratem deuenerando,

Publicae disquisitioni submittet

in acroaterio Theologico,

die XXIV. Auguft. hora IX. antemerid.

A. O. R. M DCC XIV.

GEORGIUS LUCAS KVNZEL,

Mühlbaco-Suenus.

GISSAE, typis IOANNIS MULLERI,

Per-Illustri et Excellentissimo Domino,
DOMINO
EBERHARDO
FRIDERICO,
Libero Baroni de NEVBERG,
Schvveigern, Klingenberg, Adelhofen,
cetera;

S. CAESARAE REGIAEQVE MAIESTATIS
GENERALI REI TORMENTARIAE PRAEFECTO,
Atque DVCI LEGIONIS PEDESTRIS,
MVNIMENTI PHILIPPOBVRGENSIS GVBERNATORI,
Et EQVESTRIS S. ROM. IMP. ORDINIS
CRAICHGOVIENSIS DIRECTORI;

MOECENATI, studiorumque suorum PATRONO

Summe Venerando,

DOMINO suo GRATIOSISSIMO,

Leues haec Academicorum studiorum primitias
in animi humilimi, et ob singularem gratiam, indigno sibi exhibitam,
gratissimi significationem,

ea, qua par est,

humilitate offero,

omnigenaeque felicitatis splendorem
ex intimo cordis adprecatur

EXCELLENTIAE SVAE

subiectissimus seruus

Georgius Lucas Künzel,
Mühlbacenf. Sueuus,

BENEVOLO LECTORI SALVTEM.

Considerationem hanc, quam pro viribus nostris quilibetcumque oculis tuis hic subiectam vides, Benevole Lector, non aequo ab omnibus animo susceptam fore, is, qui seculi huius morem habuerit perspectum, facile poterit iudicare. Equidem difficilimum hoc, quod paucis illustrandum sumimus, Hoseae vatis oraculum, multis iisque diversis a se expositionibus pertractatum a nonnullis fuisse, bene habemus compertum; sed an haec, quae a nobis hic adferuntur, illustramenta aliquid contineant momenti, illi poterunt discernere, qui verum ex aequo sunt aestimatores. Ita autem in pertractationis argumento fuimus versati, ut regulas iuxta exegeticas sententiis interpretum, eorum commentationibus erutis, et inter se expensis, eligeremus eas, quae visae erant ceteris praestantiores. Quare, ut a nonnullorum Exegetarum, quorum licet eximiam eruditionem, prout decet, alias venerationem, discederemus sententia, siquidem minus eam accurate se habere deprehenderimus, non duximus nobis religioni. Non enim tam ex auctoritatis, quam veritatis praescripto nobis persuasimus esse dicendum. Interea eos, qui forte adductas singulares quorundam hoc de vaticinio sententias non censent esse tolerandas, maximopere velim rogatos, ut ne, priusquam omnia exacte sibi habeant perspecta, easdem coeco impetu audeant improbare. Eiusmodi enim res; ei, qui cuncta sua potest efficere potentia, commissas relinquere, suamque in his fateri ignorantiam, quam non exacte percepto secus sententiarum fundamento,

omnia ire damnatum, mihi quidem, ut ex vero dicam, magis videtur esse consultum. Quamobrem, ut ne morose sententias cuiquam obrudamus, neque aliorum simpliciter reiiciamus in hisce cognitionem, sed euentui singula tribuamus, probe notari velim eximium illud Theognidis effatum, quod in eius sententiis non procul a fine deprehenditur his verbis:

πνεύματος ἀπὸ τῆς χαλεπότητος ἐστὶ πλεονή-
γνῶναι, ὅπως μέλλει τὸ θεὸς πέλειαι.

hoc est ex Hieron. Osii interpretatione:

Diuinare tibi, quo fine negotia cedant,
Difficile, euentu quo velit esse DEVS.

Quod vero de Deserto Mystico praesentem inscripserimus disquisitionem, ob argumenti, quod Propheta tractat, factum est sublimitatem. Ex eo enim fonte de solitudine illa spiritus, atque ab omnibus interne facta rerum in sensus incurrentium quasi abstractione, promanasse videtur Mysticorum doctrina. Cum autem ob horum temporum iniquitatem, vix secundum ἐπιγνώσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσεβείαν, ut Tit. I. i. dicitur, salubria prodeant monita, quae effugere possint filiorum huius seculi peruersorum, Christi tamen nomen ore tantum voluentium, κακοζήλιος, eas non moramur. Siquidem nemo nisi IESVS, noster Seruator, a quo impetrari vnice potest oculorum vnguentum, ad videndum Apoc. III. 28. coecis potest aperire visum. Interea repurgatam Mysticam Theologiam non esse figmentum aliquod, sed maxime eximiam, tot virorum pietate insignium, ut SS. Patres taceamus, inter Theologos. Nostros, B. Lutheri, Arndii, Speneri, aliorumque bene multorum, et nuper demum Excellent. Tubing. Theologi, Domini D. IAGERI, comprobant testimonia. O utinam igitur euigilarent tandem alto somno oppressi, et testem fidelem ad cordis ostium, restante diuino oraculo Apoc. III. 20. pulsantem, reciperent miseri mortales! Tum enim re ipsa vitam suam cum CHRISTO in DEO absconditam sentirent; Col. III. 3. quod ut mihi et omnibus contingat, inprimis meis commilitonibus, ex corde precor.

הנהג

בהנוי

Dicti Hof. II. 16. *aliis* 14.

TEXTVS ORIGINALIS:

לכן הנה אנכי מפתירה והלכתירה המרנר
ורכרתי על לבר:

Ex Schmidii versione:

Propterea, ecce, Ego persuadens illi, et deducam illam in desertum, et (postea) loquar super cor illius.

SECTIO I. EXEGETICA.

Aticini^orum, spiritus diuini impulsu a sanctis DEI viris prolatorum, hunc esse, praefertim in praedicendis futuris Ecclesiae factis, nexum atque ordinem, vt recensitis grauiusque reprehensis impiorum facinoribus, et denunciatis ob ea iustis DEI iudiciis, ad pios, qui his irae diuinae comminationibus terrefacti, se sinunt perducere ad poenitentiam, confortandos inque afflictionibus erigendos, adiungantur insignes de eorum liberatione e malis, tandem euentura, promissiones, nemini poterit esse obscurum, qui saltem eorum scopum atque exactam inter se conuenientiam adcuratius quodammodo perpenderit. Adparebit enim exinde, magnum esse iustitiae bonitatisque diuinae temperamentum, et ex immenso Conditoris

Conne-
tendi ra-
tio in Pro-
phetis con-
spicua.

nostri erga genus humanum amore hoc profluere, vt seu-
riorem iudiciorum, quam cum impiis cogitur inire, viam
cum benigniori commutet saepissime, et vtraque ad salu-
tem nostram vtatur; illa quidem, vt a peccatis deterrea-
mur perpetrandis, atque ad frugem redeamus; hac vero,
vt bonitate ipsius toti in eius pertrahamur seruitium.
Hoc enim vsque adeo est manifestum, et hominum adful-
genti, vt vel ipsi coecutientes agnouerint Iudaei, quo-

rum docti haud incommode *Tract. Talm. iy* cap. 1. haec
sunt effati: כיון שראיה העולם כולו מתחייב ברין
ויומד מעל נסמא הרין ויושב על נסמא רחמים
DEVS quando viderit totum mundum se reum reddere in iu-
dicio, surgit a throno iudicii, considetque in throno miseri-
cordiae; qui *Hebr. II. 16.* θεός τῆς χάριτος dicitur: *conf. Rom.*
XI. 32. 33. Magnam autem haec ipsa lucem adferunt dif-
ficilimis vatum sacrorum effatis, si bene eadem ponderen-
tur, praepremis *Hosae* vaticinio, vtpote in quo hic ordo
quam maxime est conspicuus, vt comminationibus ob com-
missa flagitia propositis subiungantur promissiones, quod
doctissimus inter Iudacos Commentator R. *Abarb.* ad lo-
cum *Hof. II. 16.* probe animaduertens generatim monuit:
כן ררך הנביאים להביא הנחמות אחרי התוכחה
והיסורי *Hic est mos Prophetarum, vt consolationes adiun-*
gant reprehensionibus et castigationibus; quo ipso hunc locum
de promissione diuina esse explicandum, voluit significare.

*Disti
nostri
Συράφεια
seu con-
textus in
genere.*

II. Et sane impiae Israelitarum gentis tum ingrati-
tudine tum idololatria iuste reprehenta, iudiciisque DEI
denunciatis, beneficiorum diuinorum hoc in versu inci-
pere promissionem, eandemque per totum deinceps ca-
put continuari, haud quisquam facile poterit dubitare,
qui vel leuiter saltem Prophetae inspexerit argumentum.
In eo autem Celeberrimus Exegeta, *D. Seb. Schmidius* a
com-

communi interpretum recedit sententia, quod promissionis in altero demum huius versus hemistichio censeat fieri initium: cum reliqui pene omnes primis statim verbis depingi existiment id, unde inchoare debeat gratiae in confendis bonis declaratio; quas vero sententias infra sumus examinaturi. Interim vera tubiunctae bonitatis diuinae ratio atque fundamentum inexhaustus est DEI amor, qui, ne tantis calamitatibus, quas praedicere ipsis debebat vates, tamdiu perciti, plane desperarent Israelitae, Spiritus S. gratiam viresque, ad eos fortiter confortandos erigendosque, denuo pollicetur: quae fere est haud contemnenda in *Bibl. Belg.* animaduersio. Toties vero iteratae promissionis diuinae, si generatim inquisiueris causam, est ea, vt moneantur pii, quo profundam DEI caritatem deuotis sanctisque agnoscant animis, eique ob liberationem, ex tot tantisque calamitatibus certo tandem euenturam tribuant laudem, potentiam, atque gloriam; quae etiam omnium sanctorum ex varii generis tribulationibus ereptorum vox tandem erit vnisona; vid. *Apoc.* VII. 12. et 14.

III. Inprimis vero de hoc disquiri videas apud interpretes, quomodo coniungi hic versus debeat cum proxime antecedenti; vbi in diuersas abeunt sententias. Praecipuam enim difficultatem parit *illatue* plerumque reddita particula **וְכֵן** quod, praemissa iudiciorum denunciatione peccatorumque redargutione, difficulter inferri posse videatur diuina quaedam promissio. Existimant igitur, quorum e numero praecipue considerandus venit Dominus D. *Zarnouius* in *Comment. ad h. l.* quod hic innuatur illud: *quia via seueriori DEO res non procefferit, aliam ipsum esse adgressurum, vt, quod iudiciis suis non potuerit efficere, id demum blanditiis sit effecturus, quo impia synagoga relicta amatoribus suis secum redeat in gratiam; et sic obseruat*

*Connexia
sum versus
antece-
denti in
specie
inducatur.*

seruat idem, particulam לכן potius esse ordinis, quam causali-
tatis. *Seb. Schmidius* autem, quia, vt praecedente para-
grapho iam est monitum, iudicium diuinum adhuc de-
clarare putat huius versus initium, illatiuam retinet signi-
ficationem. Interea peculiaris hic est *Ab. Esrae* opinio,
qui coniungit hoc modo: *Cum rescierit synagoga flagi-
tiosa, totum hoc mali sibi euenisse, eo quod mei est oblita, et
primum quidem ignorauit, quod ego ei benefecerim; cumque
dixerit: Ibo et reuertar ad primum meum maritum; tum pel-
liciam eam verbis.* Verum recte quidem monetur ab aliis,
quod nimis remota sit haec connexio, licet, si particulae
לכן velis retinere inferendi significatum, non tam vi-
deri possit absurda, cum necesse sit, hoc in casu aliquid
subintelligi. Quare mihi quidem, si dicendum, quod res
est, ea sententia, quae statim inde a versus initio adserit
designari promissionem, altera, quae est *Seb. Schmidii*, nixa
videretur fundamento firmiori. Etenim vix sufficienter
existimem posse probari, nouum, quod per integrum de-
inceps caput continuatur, in medio commatis inchoare
argumentum, praesertim ob intra versus positum, ver-
boque (וּבְרֵרֵי) praefixum, quod difficulter admodum
nouae significatum gignit periodi, per tandem tamen, vt ille
quidem facit, reddendum. Interim reliquae interpretum
sententiae facili negotio possunt inter se conciliari, cum re-
ipsa et quoad fundamentum, de promissione comma hoc
nostrum accipientes, conueniant, quamuis speciatim
quoad ordinem connexionis ipsum nonnihil a se inuicem
discedere videantur. Si quid tamen in me est iudicii,
quod sentio, quamvis exiguum, statim a versus primordio
nouum plane incipere argumentum mihi habuerim per-
suasum, quod *bono ordine* praecedenti erat adiungendum,
ita, vt serie temporum successiua iram DEI in antecedenti-
bus

bus ostensam hoc in commate excipiat eius gratia in ipsa Israelitarum futura conuersione tandem reditura; quam sententiam mox exhibebimus clariorem.

IV. Quandoquidem vero in ipsis textus nostri locutionibus, singulisque vocabulis non exigua latet difficultas, de iisdem exponendis nos oportet nunc esse sollicitos. Quod igitur ad recte eruendam attinet particulae כן significationem, bene monitum arbitror a *Zarnonio*, eam non esse *causalitatis*, vt loquitur, verum *ordinis*; vel vt alias adpellare consueuimus, *consecutiuiam*, seu *continuatiuiam*, atque recte reddi posse: *posthaec*, *postea*; quo significato et *Riuctus* transfuit. Fundamento autem haud infirmo hanc niti expositionem, ex eo potest comprobari, quod כן a כן deductum, vi suae radices, ex *Arabicae* atque *Aethiopicae*, cognatarum linguarum, influxu, quibus ea denotat: *Fuit*, *existit*, non tantum *veram et realem existentiam*, *firmitatem et certitudinem*; verum etiam accedente praefixo designet *Pronomen Demonstratiuum hoc*, quod *rem veram et firmiter existentem*, siue sensui, siue intellectui sistit repraesentatam; quemadmodum v. g. praemisso אחר *postea*, *posthaec* significat, ex communi omnium translatione. Quare, cum praefixum particulae nostrae ה non tantum *propter*, (prout solent accipere, *propterea* reddentes) sed et alias inuoluat praepositiones; v. g. *ad*, *in*, *post*, et similes: recte etiam reddi posse *adhaec*, *posthaec*, *postea*, non ausus fuerim inficiari; conf. *Jer. XVI. 14.* Illum autem significatum, quem h. l. ponunt *Lud. de Dieu* et *Nold. in Concord. Partic.* vt scilicet idem sit, ac *attamen*, *nikilominus tamen*, firmo arbitror destitutam esse fundamento; cum et ea, quae *Noldius* adducit, ad sensum istum confirmandum, vel per *postea*, vel per significationem *illatiuiam* possint commode transferri. Exinde tandem liquet, ad declarandam huius

Vera partic.
tic. כן
significatio,
qua
postea ver-
titur.

B

cum

cum versu proxime praecedente coniunctione, confirmandumq; nexum in eadem oratione continuatum, tanta non opus esse inquisitione, cum hic nouum plane incipiat argumentum, remotissimis demum temporibus implendum, postquam obuenturae populo commissa ob peccata, inque antecedentibus praenunciatae calamitates diuturnae sortitae fuerint euentum, vt ita, vbi in synagogam rebellem animaduersum tam longo tempore a DEO fuerit, *postea eam allecturus sit, atque in desertum deducturus*, a quo inceptum hoc ad finem vsque capitis prolequitur sacer vates vaticinii sui argumentum. Praeterea non multum a nostra sententia discedit *Hieronymus*, hoc modo verba circumscribens: *Postquam reuelata fuerit ignominia meretricis, et reddiderit ei Dominus cruciatus: tunc aperiet spem salutis et dabit locum poenitentiae etc.*

Sensus

vocum:

הנה *Eccē.*

V. Ceterum hanc conuersionis promissionem maxime etiam confirmant verba sequentia: הנה אנכי מפתיה *Ecce ego eam sum pellecturus*; quae rem quasi praesentem sistunt, more Prophetis consueto, ob indubitam promissionis certo secuturae impletionem, firmamque certitudinem. Praeprimis autem vocabulum הנה excitatorium monet, vt attentis deuotisque animis haec consideremus, pieque meditemur, quemadmodum nostrae est consuetudinis signo NB. rem denotare prae ceteris notatu dignam,

vt saepius **MAGNIFICVM DOMINVM PRAESIDEM** ייניא *in suis Collegiis Exegeticis* memini monuisse. Nec vox אנכי *Ego.* est praetereunda, vtpote quae Auctorem nobis insignis huius promissionis non tantum, sed certo futurae etiam rei promissae impletionis, **DEVM T. O. M.** omnis gratiae fontem perennem, super omnia laudandum in secula, qui omnipotentiae suae brachio omnia potest efficere,

cere, quae nostras vires longe transcendunt, significanter exprimit, loco nominis *Iehouah*, qui hic loquitur, et solus dicere potest: **אני אהיה וגו** *Ego sum, qui sum*, posita, eo vt eius agnoscamus, sancteque deueneremur potentiam, quod adeo mirandum in modum cuncta possit producere, producta conseruare et perficere; ex quo nata est vsitata ista vatibus dicendi ratio, qua rei cuiusdam extra dubium positae dant quasi complementum: **כי אני יהוה רברתי** *Nam ego DOMINVS sum locutus.* conf. *Luc. I. 37.*

VI. Insuper de verbi **מפתיה** genuino sensu iuxta *Sensus* alios notamus, id esse **μῆτις**, seu tale, quod tam in bonam, *vocis* quam malam partem accipiatur, atque hic priori modo **מפתיה** debeat accipi, vt praeter *Grotium* et *Schmidium* interpretes fatentur; vnde mirari subit *D. Schmidium*, exactissimum alias *Exegetam*, elegisse posterius, et per suasionem non verborum, sed operum diuinae directionis exposuisse, quasi diceret: *faciam, vt veniat in desertum tam mirabili prouidentia, quasi clam blandis verbis, nemine sentiente, meam intentionem ei persuasissimam.* Loci enim, quem ad sententiam suam confirmandam adducit, *Ezech. XIV. 9.* vbi de DEO dicitur: **אני יהוה פתיתי ארץ הנביא ההוא** *Ego Dominus seducam Prophetam illum*, nempe seductorem, vt paulo ante dicebatur; non eadem est ratio cum praesenti nostro. Siquidem illic non de seductione proprie dicta, sed vel de aliquo ad iudicium suum tractu occulto, vel seductionis tantum declaratione fit sermo, quod *Nostrates Theologi* ostendunt contra *Caluinianorum* dogmata, hic vero talis expositio locum non inueniat, vt vel ipse aliter cogatur explicare, cum de directione operum prouidentiae hic intelligat, vt supra vidimus; licet idem

hic significatus vix sufficienter ex S. Codice videatur posse probari. Accedit et hoc, quod nulla requirat necessitas ita vocabulum hoc exponendi; cum omnia in priori acceptione bene fluant, et nec antecedentium nec consequentium nexus, quidquam impediatur. Quamobrem rectius, ut quidem videtur, *Zarnouii* ceterorumque commentatorum se habet sententia, qui sensu accipiunt priori, cum quibus et *Chald. Paraphrastes* forte, si locutionem respicias, consentit, qui ita transfert: אָנָא מִשְׁעֵבֶר לֵה לְאֹרִיתָא *Ego subiiciam eam legi.* Praeterea non incommode cum nostro פָּתָה confert *Zarnou.* inde ex nonnullorum, et *Megalandri* quoque Enarrat, in h. l. sententia, ortum πείρω ex N. T. vsu, vbi de praedicatione verbi Evangelici accipitur, ut Aet. XIII. 43. XIII. 4. XIX. 18. XXII. 23. Haec enim, dicente *Luthero*, vera *Pitbo* seu suada est, qua capiuntur animi. Imo, ut paucis plura complectar, quam late se praesens extendit vaticinium, tam late & vox מִפְתִּיָה erit extendenda. Interim LXX. seducti sunt et seduxerunt alios, quando reddiderunt *seducam eam*, τὴν οὐσίαν (mirum, cur non ἀπορία adhibuerint, quod magis cum Hebr. פָּתָה convenit) *Hieronymus* putat, eos ad *Antichristi* tempus retulisse, ut qui *Christi* non receperint veritatem, illius recipiant mendacium, et postea *Christo* adueniente saluentur. Si sic senserunt, nobis non sunt aduersi.

Sensus
verborum
והלכתיה
המרבר

VII. Deinde deductio in desertum verbis expressa: והלכתיה המרבר rursus diuerso sensu accipitur ab interpretibus. Quidam enim in malam trahunt partem, ut intelligatur *captiuitas & exilium* Israelitarum, sicque per cum vel postquam vertunt ꝑ praefixum; alii vero in bonam, intelligentes per desertum vel *Ecclesiam*, vel *liberationem*; & quae sunt alia, retinentque significationem copulatiuam. Cum priori sententia conuenire videntur LXX, qui ita

ita hanc locutionem reddiderunt: *καὶ τὰ ἔω ἀντὶν ὡς ἐρημῶν*,
 atque secutus est eos *Interpres Arabs*, qui iuxta erudito-
 rum sententiam ex illorum translatione suam adornavit
 versionem, ita interpretans: *ואנעלהא קפרא* et ponam
 (disponam) eam in solitudinem, quasi illam extremam deva-
 stationem atque dispersionem Israelitarum intellexissent.
 Praeterea notandum et hoc est, vocabulum *מרבב* vel
proprie vel *translate* accipi in sacris literis, interdum et v-
 trumque significatum coniungi, prout quidem contex-
 tus et vera expositionis ratio id videtur postulare: quod
 ideo monemus, ut eo melius discrepantes, quas iam ad-
 duximus et infra adducemus, conciliari atque diiudicari
 possint interpretum sententiae.

II. Hoc desertum, in quod erant deducendi Israelitae, suavi nexu excipit consolatio: *ורכרתו על לבה* et *phraeos*
loquar ad cor eius; quae esse verba solatoria nemo vocabit *explana-*
 in dubium, qui modo Hebr. et OO. LL. indolem habue- *tio.*
 rit perspectam. conf. Esa. XL. 1. 2. Iud. XIX. 3. Sic enim
Jonathan ea circumscribit: *אמלל רחומיו על לבה*
Loquar consolationes ad cor eius. Similiter *Syrus* interpres
 in N. T. *phrasin Graecam*: *ἵνα παρηγορησώμεθα αὐτάς* Ioan. XI.
 19. vertit: *ut loquerentur ad cor earum*, ut
 et 1. Theff. II. 12. verba: *παρηγαλῆτες ὑμᾶς καὶ παρηγοθήσεσθε*
 transfert: *Hortati sumus et locuti ad cor vestrum.* Vnde eleganter hanc locutionem
 ex linguae indole exponit R. *Abarben.* qui sic ad h. l. scribit:
ארכבו על לבה רבנים טובים רבנים רחומים
והרבו הוא שיתן להם לב אמין לסבול כל
תלאותיהם *Loquar ad cor eius verba bona, verba consolatoria;*
et sermo hic est, qui illis confortabit cor, ad sustinendum omnes
molestias suas. Imo et in *Graecorum* pariter ac *Latinorum* lin-
 gua haec *phraesis* locum habet. Apud illos enim *παρηγο-*

ῥήματα, quod vertunt, *consolor*, nihil aliud est, si originem spectes, quam *alloqui*, ex primitiuo μῦθος, quod *verbum*, orationem significat; vt *Homer. Iliad. I.*

Μῦθων τε φησὶν ἕμεναι, πηνελόπεί τε ἔργων.

Verborum Oratorem esse, factoremque rerum. Vnde deriuatum μῦθῶμαι significat *dicere, loqui*; vt est apud *Hesiodum Op. et Dier. vers. 10.*

--- Ἐγὼ δὲ κε Πέρση ἐρήτυμα μῦθοισίνην.

Ego vero Persa vera loquar.

Apud hos autem *Alloquium* vsurpari pro solatio, testis est *Ouid. Trist. libr. I. Eleg. 7.*

*Quid fuit, ingenti prostratum mole sodalem
Visere? & alloqui parte leuare tui?*

Ex his igitur fundamentis altius quodammodo, *Abarb.* supra citatū forte secutus hanc phrasin indagauit *Schmidius*, qui putat inuolui ea comparisonem cum medicamentis confortantibus, (Germ. *Herz-Stärkung*) quæ quidem ad illustrandam hanc phrasin, omniumque verborum textus nostri expositionem iam possunt sufficere.

*Quid haec
contineat
promissio?*

IX. Tandem ad considerationem promissionis huius diuinæ devenimus penitiorē, obseruaturi, quid in ea contineatur. Atque vt a Patribus ordiamur, *Theodoretus* haec iuxta literam *Zorobabelis* tempore accidisse vult in typo; quamuis Euangelicam promissionem non excludat, sed re ipsa impletum esse in antitypo, Christo aduentante, profiteatur. Sed cum haec, et ea, quae sequuntur, multo sint maiora atque sublimiora, quam quae *Zorobabelis* acciderunt temporibus, haud commode poterit ad illa adplicari, praesertim quum haec promissio, euincente toto contextu, non tam ad Iudaeos sit directa, quam Israelitas, quorum si aliqui, certe tamen pauci, in terram redie-

redierunt Iudaicam, eo tempore, quo duae tribus, *Iuda atque Benjamin* ex Babylonica reuerſi ſunt captiuitate. Hinc alii, inter quos ſunt *Hieronymus, Rupertus, Cyrillus*, tantum de negotio Euangelii verba accipiunt, cum qua ſententia plerique conueniunt, niſi quod de tempore impletionis, atque quibus haec promiſſio debeat adplicari, non conſentiant. Dantur enim non pauci, qui Apoſtolorum et primae praedicationis Euangelicae tempore haec cenſeant eſſe impleta. Verum pauciſſimi inter Iudaeos, vt taceam Iſraelitas, lucem receperunt Euangelii. Vnde alii, qui forte haec ipſa viderunt, de Chriſtianiſ, in locum Iudaeorum ſuccedentibus hanc intelligunt promiſſionem, cuius etiam ſententiae eſt *Oſtander* in *Bibl. ſuis*. At vero cum hic adeo ſignificanter expreſſae adhibeantur locutiones, ad Iſraelem directae, non niſi admodum coacte ad Chriſtianos *iuxta literam* haec adplicari poſſe arbitramur. Quare maiori fundamento eorum nititur ſententia, qui impletionem adhuc in gente *Iſraelitica* pariter ac *Iudaica* ſperant futuram; cum ea, quae *Hof. III. 4. 5. coll. Rom. XI. 25. 26. & Luc. XXI. 24.* leguntur, tam ſint perſpicua, vt nulla poſſint ſufficienti ratione impugnari. Theologorum autem noſtratum ſi deſideraueris teſtimonia, adeas *B. Speneri ſpem meliorum temporum*, vbi magno numero ea videbis eſſe allegata. Vid. omnino *Luth. Poſtill. Eccleſ. in Feſt. Steph. et Bai. Theol. Poſit. Part. I. cap. X. §. III. lit. (h) pag. 421.*

X. At de deſerto, in quod eos deducturus eſt Deus, maior videtur eſſe difficultas: vbi iam in anteaſſum §. VII. monuimus, vel in *bonam* vel *malam* partem id accipi ab interpretibus. Ex *Iudaeis* *Aben Eſſa* putat deſignari reditum in *terram Iſraelis*, dum ſic exponit: והלכתיה אל ארצה *Et deducam eam in terram ſuam, quae redacta eſt quaſi in ſolitudinem.* רשי autem eo deſignari putat *exi-*

Quale ſit
deſertum,
in quod
Iudaei ſunt
deducen-
di, ex
Rabb.
ſententiis.

exiliū et captiuitatem, qui haec habet: והולכתיה המדבר. Et deducam eam in desertum, i. e. exilium, quod ipsis est instar deserti et solitudinis. Abarbanel vero, plane ei adfentiente Dauid Kimchio, locum *Ezech. XX. 35.* adducit, cum quo hanc confert prophetiam, inquit: והולכתיה המדבר מסנים למה שאמר יחזקאל והנאתי אתכם אל מדבר העמים ונשפתי אתכם פנים אל פנים. Et deducam eam in desertum, conforme est ei, quod inquit *Ezechiel*: Introducam vos in desertum populorum, et disceptabo vobiscum a facie ad faciem. Atque hae sententiae sunt *Iudaeorum* de hoc praecipuae.

Ex Christianorum
expositio-
nibus.

XI. Inter *Christianos* equidem variae sunt de eo explanationes, quas supra iam attigimus. Existimant enim aliqui, his denotari calamitates et mala superuentura, vt iis pressa tandem confugiat ad Dominum, veramque agat poenitentiam *Synagoga*. Quae quamuis suo fundamento non destituantur, rem tamen totam nondum conficiunt; siquidem haec ad vltima demum tempora, vbi dispersio eorum mox cessabit, vti hic confirmant sequentia, videntur esse referenda. Vnde melior forte *Tarnouii*, qui de segregatione a seculi huius filiis esse sermonem iudicauit, emergit sententia, quae vel maxime in populo *DEI* post ipsius conuersionem erit conspicua. Comparationem autem quamdam alii agnoscunt esse inter desertum *Aegypti*, et ecclesiam, quae sit locus ab *Aegyptiis* h. e. infidelibus seimctus, in quo *DEVS* animam libere alloqui queat, quae h. l. *Riberac* est obseruatio. Haec si ad *Israelem* aliquando conuertendum velimus adplicare, bona emerget promissionis huius expositio, iuxta Spiritum *Israeli* tandem obuentura. Tum enim reuera conspicuum erit in illis, quod inquit *Iesaias*: Quiescendo atque in spe erit fortitudo vestra.

vestra, cap. XXX. 15. cum haec omnia in corde Seruatorum vera fide amplexo non nequeant inueniri. Et quidem in tali solitudine experientia discent, Dominum ad animam eorum locuturum, ipsos per Christum consolaturum, suorumque gratiae bonorum in aeternum facturum esse participes.

XII. Denique hanc *Hosae* promissionem quidam, Peculiaris aliorum de hoc sententia. qui sibi penitius quodammodo introspicere videntur diuina oracula, cum mulieris illius Apocalypticae mysterio, quod *Apoc.* XII. habetur, censent esse conferendam. Ibi enim de femina illa dicitur, quod puerum fuerit enixa: vbi mulierem Ecclesiam Iudaicam, puerum vero Seruatorem nostrum sensu mystico, vt *Gal.* IV. 19. designare putant, quem corde poenitenti illa aliquando sit amplexura. Praeterea quoque illud de muliere ista, quod fugerit in desertum, vt ibi nutriatur, tunc futurum credunt, quando vltima illa persecutio, duobus istis testibus prophetantibus, quam bestia de abyfso denuo resumtis vndique viribus ascendens, excitauerit, sit euentura, vt a conspectu draconis, eam persequentis, secreta lateat, quo *Hosae* respexisse coniciunt, dum ait: *Deducam eos in desertum.* Quamuis vero *Iudam* non in aliquod proprie sic dictum desertum eo tempore deuenturum existiment, cum iuxta *Danielis* cap. XII. 6. effatum, tempore persecutionis vltimae, *dispersio sancti populi* demum sit finem fortitura; Israelis tamen decem tribus, a Salmanassare in captiuitatem, de qua hodiernum nondum redierint, abductas, quibus de Prophetam nostrum loqui contextus comprobatur, in proprie ita vocato aliquo deserto fore congregatas existimant; reliquas vero duas, quae etiam sub Apocalypticae mulieris figura repraesententur, adhuc tamen versentur in dispersione, in certa quadam deserti specie, a priori diuersa,

C

diuersa, fore a DEO detentas, vt ab ira serpentis, et concitatae ab eo ad persequendum sanctos bestiae tutae lateant atque saluae, donec vltima demum eueniat ex omnibus calamitatibus liberatio, in glorioso CHRISTI Regno manifestanda; conf. IV. *Es.* XIII. 40-46. Tum enim maxime per filium suum illas consolaturum, vt hic verbis: לְבָרָה וּרְבַרְתִּי עַל לְבָרָה dicitur, atque ex deserto illo iterum emissas reducturum in terram suam esse, confirmantibus haec ipsa sequentibus, vbi de *vinearum et vallis Achoris redditione* est sermo, arbitrantur, atque conferri iubent loca *Ier.* XVI. 14. 15. XXX. 3. *Ez.* XX. 41. 42. XXXVII. 3. et alia, e quibus haud obscure possit colligi, restitutionem totius *Israelis* tandem in integrum esse futuram, cum adeo significantibus id ipsum locutionibus soleat efferri. Vt vt autem haec sese habeant, quae cuiusque boni libero relinquimus iudicio, nec certo definire audemus: id tamen forte dicere sine temeritate possumus, ex rationibus supra indicatis, sicut de omnibus vere credentibus, ita et de Ecclesia *Israelis* olim ad Saluatorem conuertenda recte posse enunciari, quod *Cant.* III. 6. dicitur: *quae est illa, quae ascendit ex deserto instar columnarum fumi? suffumigata myrrha et thure, puluereque aromatarii.* Tum illa erit foemina, *quae ex deserto venit, dilecto suo se ad socians* (vel vt eleganter *Lutherus* expressit: *die sich auf ihren Freund schmet*) densis amoris funibus ab eo attracta, *Hos.* XI. 4. Omnia autem solius DEI sapientiae in his atque talibus interpretamentis committentes, sequendum ducimus esse D. Pauli monitum, qui *I. Theß.* V. 20. 21. non frustra nobis vult esse commendatum: *Prophetiam ne nihili faciatis. Omnia probate, retinentes bonum, quod scilicet conducat ad laudem DEI eiusque gloriam in aeterna secula celebrandam.*

SECTIO

SECTIO II. PRAGMATICA.

I.

Absolutis hisce, quae circa *verborum rei que contentae* explanationem secundum regulas Exegeticas debebant admoneri, progredimur nunc ad specialem argumenti nostri considerationem, ea, quae de *Deserto*, ut aiunt, *Mystico* ad nostram aedificationem videbuntur pertinere, per DEI gratiam obseruaturi. Atque ut a vera nominis significatione ordiamur, multis quidem peregrinum quoddam et Scripturae Sanctae ignotum videri posset vocabulum. Verum expendere velimus hos atque tales, qui haec cogitant, quale illud sit *desertum*, ex quo, dicente per *Salomonem* S. Spiritu CHRISTI, sponsa ascendit *Cant.* III. 6. et VIII. 5. an non mysticum esse concedent, et concedere debent? Deinde, quale, quaeso, desertum voluit significare *Isaias*, dum in promissione, N. T. temporibus adimplenda, cap. XXXV. 6. inquit: *Tunc subsiliet claudus ut ceruus, cantabitque lingua muti, כי נבקעו כי נערבה מים ונהלים בערבה* quia scindentur in deserto aquae et flumina in solitudine? Alia loca quamplurima breuitatis causa praetereo, quae *D. Io. Cluuerus* Comment. in Apocal. XII. 6. Tom. III. p. 86. seq. adduxit, ubi disertè fatetur, *mysticam esse hoc in loco deserti significationem*, allegatque nostrum ex *Hosea* locum inter alia: conceduntque plerique interpretes, *Hoseam* alludere ad populi Israëlitici deductionem ex Aegypto in desertum, ac eo ipso fatentur, non proprie, sed mystice intelligendum esse desertum in vate nostro. Etsi vero etiam huius mystici sensus hoc in loco et alibi non reperiremus manifesta vestigia, quid impediret, quo minus, si quidem fidei analogiae sit conformis, hunc ad animae nostrae aedificationem possimus vsurpare sensum, quem ex textu nostro eruere iuuat, in

Deserti
Mystici
Nomen,
compro-
batum ex
S. Scri-
ptura.

facta *deserti* mentione? Ipse enim D. *Apostolus Gal. IV.* illam historiam, quae de Abrahamo sensu literae tantum agebat, ad mysticam adplicat doctrinam, quem exponendi morem haud adeo inauditum fuisse in primitiua Ecclesia, sed sanctis Apostolorum successoribus in usu fuisse, ex eorum facile constare poterit testimoniis, quae passim exstant, praestantissimis.

*Iuxta
Mysticos.*

II. Apud ipsos sane scriptores Mysticos frequens est haec adpellatio. Vid. *Henr. Harpius* Th. Myst. L. I. P. II. Cap. XXXV. p. 217. ubi pro *solitudine mentis* Hoseae adducit verba: idemque fecit *Molinos* in manu. spirit. L. III. Cap. 12. quando probaturus, *solitudinem internam ad adquirendam pacem internam ducere*, haec ipsa allegavit verba. Verum non hac tantum utuntur voce Mystici, sed varia insuper habent Synonyma. Sic *secessum mysticum* vocant et prouocant ad Matth. VI. 6. ubi Saluator monet, *ut orantes intremus in cubiculum nostrum*, per quod *secessum ad interiora* intelligunt, id est, corda, secundum Augustinum. Magnif. D. *laegerus* in Exam. Theol. Myst. Cap. 16. scribit, *se hunc secessum mysticum nec velle, nec posse taxare, se, ut a sanioribus quibusdam mysticis expositus est, consideretur; cum et Saluator noster orans plerumque in solitudinem secesserit, et ex toto spiritu preces ad patrem suum coelestem miserit. Unde etiam (inquit) vere pius nil magis exoptat, quam ut a mundo non corpore tantum, sed et animo abstractus, curis omnibus temporalibus abire iussis, et sensibus reuocatis, SOLVS cum Deo loqui et agere possit.* Nuncupatur quoque iisdem *collectio Mystica*, qua omnes cogitationum nerui ac vires, cum omnibus mentis facultatibus, ad vnicum *illud necessarium* Luc. X. 42. pie meditandum, congregantur quasi a dispersione, et felicissimo illi obiecto addicuntur. Mox *ingressum ad interiora* vocant, ubi egreditur anima ex mundo omnibusque externis, & ad
inte-

interiora se vertit; *cum regnum Dei sit in nobis*, dicente ex vero veritatis ore, Seruatore nostro Luc. XVII. 21. Imo non inusitata apud illos est *mortis mysticae* mentio, quae huius deserti videtur esse synonymum, qua omnibus rebus mundanis per suimet ipsius abnegationem quasi moritur anima, et voluntati Dei sine vlllo strepitu se totam submittit. Cumque et Ethnici, vt *Plato* in *Phaedone* atque ex iis *Cic. Tusc. I.* illam Philosophorum mortem commemorent, ob solius in re terrena indagacionem, quidni Christianos oporteret ad illud *βραβείον* I. Cor. IV. 24. adipiscendum, omnibus aliis relictis quasi morte quodam felici consumi, et hanc pro assequendo illo diligentem indagacionem mortem adpellare sanctam?

III. Duplex autem, ex *Zauleri* (a *Luthero* T. I. Ep. ep. 23. ad Spal. p. 32. it. T. I. len. p. 86. commendati) sententia datur sensu mystico acceptū. *desertum, malum aliud, alterum bonum.* Malum Dom. III. Adu. ex Latina *Surii* interpretatione sic describit: *Desertum malum est, quando cor humanum vanitatibus plenum, virtutibus, amore, ac coelestibus est desideriis destitutum, et in animae templo nullus diuinæ laudis cultus peragitur, eo quod oues domus Israel, id est, cogitationes bonæ dispersæ sint, unaquæque in viam suam.* Dari eiusmodi desertum malum, testatur totus mundus in malo positus, et se magis magisque corrumpens in dies, abalienatus a vita, quæ ex Deo est, Eph. IV. 18. et immerlus omnibus vanitatibus ac vitiis, qui Christum non vult imitari, ut requiem inueniat animæ suæ, Matth. XI. 29. Vnde iustam cum Hof. IV. 1. seq. conquerendi causam habemus: *non est veritas, non scientia Dei, non caritas in terra, sed maledictum, mendacium etc.* Auctor huius deserti primus est diabolus cum suis angelis, *qui non custodiuerunt principatum suum, sed reliquerunt proprium domicilium*, Epist. Iud. vers. 6. Ille primus Euam in desertum hoc malum deduxit et seduxit, Gen. III.

Duplex
est deser-
tum, ma-
lum aliud,
aliud bo-
num.

1. ff. Ille est ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμενὴν ἑλπὴν, Apoc. XII. 3. 9. Ille excaecat infidelium mentes, 2. Cor. IV. 4. easque corrumpit, 2. Cor. XI. 3. in iis operatur, Eph. II. 2. Ille homines fascinat, ne veritati obsequantur, Gal. III. 1. sed credant mendacio, 2. Theff. II. 9. seqq. idque faciant, Apoc. XXII. 15. et sint sicut mare impetuofum et impulsum, quod quiescere non potest, et cuius aquae eiciunt coenum et lutum. Vnde etiam pacem non habent, Esa. L VII. 20. 21. quia non sectantur pacem, vt par erat, et sanctimoniam, Ebr. XII. 14. sed ita terrenis curis et voluptatibus illaqueati sunt, vt se extricare nequeant, & misere tandem pereant, nisi B. *Macarii* salubre consilium mature arripiant et sequantur, Hom. I. §. X. hunc in modum scribentis: καὶ εἰ ἐκέρησαι, ἀλλὰ πωχεύεις ἐν τῶν τηλικῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν, λύπην, καὶ πένθος, καὶ πόνον ἀδιάλειπτον ὁφέλεις ἔχειν ὡς ἀμὴν νεκρὸς ὢν ἀπὸ τῆς βασιλείας, καὶ ὡς τραυματίας, ἀεὶ βόω πρὸς τὸν Κύριον, καὶ αἰτεῖ πᾶς, ἵνα καὶ αὐτὸς ταύτης τῆς ἀληθινῆς ζωῆς καταξιώθῃ. Quae sic versa exhibet doctissimus editor *D. Pritius*: *Et si non possidens, ac tantorum spiritualium bonorum egenus sis, tristitiam, moerorem ac luctum perpetuum habeto, velut adhuc mortuus a regno, et velut sauciatus, continuo clama ad Dominum, et pete confidenter, ut te quoque hac vita dignetur.* Haec omnino vera via est, qua ex deserto malo, in quo miseri a Satana suisque cupiditatibus irretiti detinentur, felicem possunt inuenire exitum, et in desertum bonum introitum.

*Deserti
boni de-
scriptio.*

IV. Bonum igitur desertum sic posse describi arbitramur; quod sit animae fidelis et sanctificatae status, quo ea, suauiter a Deo promissionibus Euangelicis, earumque gustu tracta, derelictis omnibus, quae terrena sapiunt, per veram sui abnegationem, omniumque facultatum ad interiora collectionem, solitariam intra se et abstractam agit vitam, vt sibi et Deo possit vacare, ad voluntatem eius perficien-

ficiendam. Audiamus hic quoque *Zaalerum*, qui l. c. ita illud depingit: *Bonum ac fertile desertum est, ubi perturbationum, passionumue tempestas procellosa sedata, ac mundanorum anfractus desideriorum, affectusque creaturarum, a corde et intimo mentis penitus sunt profligati; quae quidem eius modum et conditionem significanti satis locutione exprimunt. Sandaeus etiam haud multum ab allata a nobis definitione discedit, qui sic teceffum Mysticum in Theol. Myst. p. 287. describit: Est animae contemplatiuae, omniumque eius potentiarum, ab exterioribus auocatio, et ad interiora collectio. Cui maioris illustrationis gratia adiicio et illud, quod (citante Gottofr. Arnold. in Tract. Germ. von den Abwegen der Frommen/ Lib. II. cap. 8. §. 46.) reperitur apud Ambrosium Ansbertum Lib. V. in Apoc. XII. his fere verbis: Quid verum desertum aliud est, quam quies animi, quae inordinatas affectuum illecebras, ex corde eliminat, et in DEO solo inuenit solatium.*

V. Ceterum, si quaeras, quis animam ita resignatam deducat in desertum, respondeo, nemo est nisi **SANCTISSIMVS IEHOVAH**, qui per Prophetam nostrum ita loquitur: *Ego deducam eam in desertum.* Facit autem hoc, dum *densis funibus amoris nos attrahit*, uti *Hoseas XI. 4.* ait, ex mera sua misericordia et bonitate. Ipse enim, qui nostram salutem ardentiori studio, quam vel nosmetipsi facimus, quaerit, non potest animas nostras infelici rerum terrestrium cura relinquere distractas, sed vel maxime nos cupit esse in suae gratiae plenitudine beatos, utpote, qui *Ipse* est caritas, I. *Ioan. IV. 16.* Quare suo semper Spiritu iis est praesens, qui se sinunt duci ac trahi, eosque admonet, ut se conferant ad interiora animae, ipsumque in ea sinant requiescere, ut cum illa colloquatur. Hoc vero nihil est aliud, quam deductio in beatum illud et felicissimum

*Auctor et
caussa efficiens,
Iehouah.*

ciffimum desertum, in quo loquitur ad cor hominis, dicente Propheta. Ad haec subiicio eximia B. Arndii de *Verbo Christi*. lib. III. cap. 15. §. 1. in fin. verba: *In eo igitur res agitur, ut DEVM diligas, ut ipsum in tuo corde audias cum anima tua loquentem.*

Duo sunt
conside-
randa:
exitus et
ingressus.

Exitus fit
1. ex
mundo.

VI. Ut vero constet, quomodo salutare hoc negotium iniri et perfici cum DEO possit, duo potissimum obseruanda esse censeo. Primum, quomodo *exire* ex mundanis cogitationibus: deinde quomodo in desertum ipsum *ingredi* debeamus. Exitus itaque requiritur ex mundo, nobismet ipsis, nostraque voluntate, propria commoditate, et denique omnibus rebus extra DEVM positis. Ita, quod exitum e mundo attinet, Spiritus S. per seruum suum, *Ioannem*, admonuit: *Nolite diligere mundum, neque ea, quae in mundo sunt. Si quis dilexerit mundum, non est in eo Patris caritas. Quia omnis in mundo concupiscentia carnis, et concupiscentia oculorum, et fastus vitae non ex Patre est, sed ex mundo,* 1. Ioan. II. 15. 16. His breuiter et perspicue omnia, cum generatim tum speciatim, saltem per praecipua capita, continentur, quae ad hoc argumentum pertinent, nec prolixa opus est explicatione, alibi obuia, sed pia tantum meditatione et praxi: Eodem D. Paulus tendit, quando sic 2. Cor. VI. 17. 18. monet pios: *Quare exite ex medio eorum, et separamini, inquit Dominus, et impurum ne attingatis; tum ego excipiam vos; conf. Exod. XX. 45. Ies. LII. 11. Ier. LI. 6. Apoc. XVIII. 4.* Eximia sunt rursus *Tauleri* verba, quae l. c. habet: *Qui sic amoris seculi huius in maligno positi renunciant, illi perfecte ex Aegypto egressiuntur, et regem Pharaonem deserunt, dum videlicet superbiae, vanae gloriae, praesumptioni, siue iactantiae, et vitis quibuscumque reluctari, plena voluntate decernunt, constituuntque; atque paucis interiectis ita pergit: Qui vero e Sodomis et Gomorra*

Gomorrha egrediuntur, qui avaritiae, gulae, et luxuriae iugum abiiciunt. Haecenus egregie Taulerus, qui animi sui recessus, experientia propria, scrutatus est felicissime.

VII. Exire porro nos oportet ex propria voluntate, ^{2. ex nobismet ipsis.} et propria honoris adfectione: quae tria praecipue homines solent impedire, quo minus ad veram pertingant et salutarem animae tranquillitatem. His ergo tanquam hostibus capitalibus, qui semper a recto tramite abducunt eos, qui non indefinenter ex concessis gratiae viribus eorum resistunt illecebris, fortiter obviam eundum est, contra eos pugnandum armis iustitiae, ex DEI panoplia desumptis *Eph. VI. 12. ff.* Atque huc tendit illa vera suimet ipsius abdicatio, quam Saluator noster a veris suis discipulis requirit, dum ait ad omnes: *Si quis voluerit sectari me, abneget semet ipsum, et tollat crucem suam* (quam inordinati adfectus et cupiditates animae in certamine spirituali inferunt) *quotidie, et me (tum) sequatur.* *Luc. IX. 23.* Ex quibus facile constat, non tam leuem, breuem et facilem esse exitum ex hoc mundo; sed multa certamina, multas luctas cum carne ei subeundas, qui mundi cupiditates et vanitates derelinquere studet. Quare ex vero *Macarius Hom. XXXII. §. 7.* scribit: *Δοιπὸν, εἰ ἐν τοῖς φαινομένοις ἠδωξάσῃ τὸν νῦν, καὶ ἀναχωρήσῃς νόσμις καὶ νοινωτίας σαρκινῆς ἕως ἐν χερὶ σὲ καὶ εἰς τὸν νῦν ἀδικεῖναι διὰ σαρκινῆς φρονήματος εἰς φρόνημα θεῖον.* i. e. *Ceterum, si ex parte, quoad res externas, mutasti animum et a mundo ac carnali commercio secessisti: sic igitur oportet te quoque quoad animum immutari, a sapientia carnali in coelestem sapientiam.* Intimam ergo haec cordis a minimis etiam, quae videntur, eius impuritatibus requirunt repurgationem, vid. *2. Cor. VII. 1.*

VIII. Praeterea ab omni vitae nostrae commoditate nos ^{3. ex commo- ditate no- stra.} debemus abdicare. Quod verbis malo iterum Tauleri esse, cum ego non ita bene et exacte queam effari, qui l. c.

D

Ter-

Tertius, inquit, exitus sue egressus est, propriam commoditatem, quietem ac sensum relinquere, et proximis quibusque sese exponere et adcommo-
 dare consilio, auxilio, et exemplo, pro vi-
 rium et ingenii facultate, cum perpetua quadam et intima
 mentis dilectione illis succurrendo, quo ad perennis beatitu-
 dinis suae pertingant locum. Sic enim praeceptum habemus
 a Domino Ioan. XIII, 34. Mandatum novum do vobis, vt di-
 ligatis vos inuicem, sicut dilexi vos; et rursus v. 35. In hoc
 cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectio-
 nem habueritis inuicem. Et Apostolus: Alter, inquit, al-
 tertius onera portare, et sic adimplebitis legem Christi.
 Quae quidem omnia fundamento illo nituntur firmissimo,
 quod homo cuncta, quae a Deo accepit, ad primam rursus,
 vnde profluxerunt, referre scaturiginem, inque nominis
 eius gloriam proximique sui emolumentum debeat vni-
 ce adplicare, et sic quoque omnibus donis, siue naturae
 sint, siue gratiae, se iubeatur, quoad concupiscentiam et
 adfectionem eorum inordinatam abdicare.

4. ex te-
 bus, quae
 sunt extra
 Deum.

IX. Denique exeundum est in hoc desertum mysti-
 cum ingressuro ab omnibus illis rebus, quae sunt extra
 Deum positae, vt ne illis nimium tribuat amoris, atque sic
 committat idololatriam; sed vnice colat Dominum, eique
 corde toto adhaereat, quemadmodum iubetur, cum dicitur:
 Et diligas Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et
 tota anima tua, et ex tota extensione (בְּכָל מְאֹרְךָ) tua, Deut.
 VI, 5. Matth. XX, 37. Quod iterum egregie confirmat
 saepe allegatus Macar. Hom. X. §. 4. sic effatus: ψυχὴ ἡ ἀλη-
 θῆς Φιλῆθεος καὶ Φιλόχριστος, καὶ μεγάλης διανοίας παῖσις, ὡς μὴδὲν
 ἐργασασμένη, ἕτως ἔχει παρ' ἐαυτῆς, διὰ τὸν πρὸς κύριον ἀνάσσειον πόθον.
 Anima vero, quae vere Deum ac Christum diligit, licet mille
 iustitiae opera ediderit, ita se gerit, ac si nihil fecerit, propter
 insatiabile desiderium ad Dominum. Anima sane ita adfecta
 et Deo coniunctissima, non posset creaturarum abuti di-
 lectio-

lectione, quae in solo Deo, vno suo bono, adquiescit, lætatur et manet.

X. Mundi autem suisque propriis ex vanitatibus egressa postquam fuerit anima, Christi sponsa, de via debet esse sollicita, qua ad illud desertum possit peruenire, quam perspicue fatis monstrant Mysticorum puriores et insigniores, inter quos *Klaphius* L. I. Part. II. cap. 35. vbi agens de detestabili otio operis, oris, et cordis cauendo, ac labore triplici contrario amplexando, inter alia etiam dixit p. 217. requiri, vt cogitatio stabilis et certa sit, atque addidit, ad hanc stabilitatem maxime iuuare solitudinem mentis, et adduxit probationis loco *Hoseae* verba: *ducam eam in solitudinem* etc. subiicitque: *secede, sed mente, sed intentione, sed deuotione, sed spiritu. Deus enim requirit cordis, non corporis solitudinem. Solus es, si divina cogites, si praesentia non adfectes, si despicias, quod multi suspiciunt, si fastidias, quod omnes desiderant, si iurgia deuotes, si damna non sentias, si non recorderis iniuriarum: alioqui nec si solus es corpore, solus es mente.* Omnia haec miro compendio expriment verba nota cantici Germ. *Du sollt von deim Thun lassen ab / das Gott sein Werk in dir hab.* *S. Macarius* quoque simpliciter et perspicue, vt solet, hac de re *Homil. XXV. §. 1.* sic differit: ἡ καθαρὰ καὶ εὐθεῖα ψυχὴ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν καὶ ῥυπαρῶν λογισμῶν, καὶ τῶν σαββαίων σαββαίσει, καὶ ἀληθινὴν ἀνάπαυσιν ἀναπαύσει, ἀργεῖα καὶ ἐλευθερωμένη ἀπὸ πάντων τῶν σκωλευτῶν ἔργων. *Anima, quae digna censetur ab obsoenis et turpibus cogitationibus liberari, cum verum Sabbathum celebrat, tum veram requiem requiescit, otium agens, et liberata ab omnibus operibus tenebrosis. Neque enim, ex vero dicente B. Arndio de V. C. L. III. cap. II. Deus alia re indiget ad opus suum in nobis obeundum, quam corde humili et tranquillo; quod cum habet, in anima hominis ea opera edit, quae et nullis humanis viribus possunt praestari, et hominis oculos adspectumque non admittunt. Habet et Seneca non pauca*

Epist. LXVIII, et LXIX. quae huc forte faciunt, et digna sunt, vt attente legantur; sed prolixiora sunt verba, quam vt transcribi possint. Ad *Arndium* ergo nostrum redimus, qui loco paulo ante indicato de necessitate et vtilitate ingressus in Deum, et quietis sive Sabbathi in Deo, ita scribit: *Quantum anima in Deo, tantumdem Deus in illa ad- quiescit; totus in tota, et tota in toto. Sin homo suam volun- tatem, intellectum, memoriam et adfectum ex sui animi sen- tentia, et quo vult ipse, convertat, tum vero Deus illis vti, et opus suum in ipsis edere non potest.*

Forma
os status.

XI. Quando igitur Mystici omnium tam superiorum, quam inferiorum facultatum collectionem, requirunt, vt anima tandem in vastum hoc desertum descendat, in quo se perdat, vt eam Deus recipiat atque vnice possideat, bea- tum solitariae vitae statum, indicare volunt, quo anima quanto magis vacua remaneat, eo magis Spiritus S. replca- tur gratia et viribus, vt in statum supernaturalem perueniat, nihil aliud, vt opinor, significare voluerunt, quam quod D. Petrus 2. Epist. l. 5. 12. enunciauit: *Et ad hoc ipsum vero omne studium conferentes, suppeditetis in fide vestra virtutem, in virtute cognitionem, in cognitione autem continentiam, in continentia tolerantiam, in tolerantia pietatem, in pietate fra- ternitatem, in fraternitate caritatem. Haec enim vobis exi- stantia et abundantia, non segnes, neque infrugiferos constituent in Domini nostri cognitionem. Cui enim non haec adsunt, is coccus est, nihil procul cernens, obliuionem capiens purifica- tionis peccatorum olim perpetratorum. Quare potius fratres, studete firmam vestram vocationem et electionem perficere: haec enim agentes, non offendetis aliquando. Ita enim ditatim sup- peditabitur vobis ingressus in aeternum regnum Domini nostri et Salvatoris IESU Christi. Hinc optime Sanctus vir Arndius, inquit: Nam vt semel dicam, omnia deserenda sunt ei, qui fundum hoc velit inuenire: quotquot vero illud inueniunt,*
bi

hi hominum omnium suauissimi sunt, et quia nulli creaturae adhaerent more hominum naturalium, sed in Deo sunt, cum illoque uniti manent, idcirco supra naturam euehuntur. Lib. III. Cap. IV. In hac solitudine tum fit, ut Deus cum anima conuerfetur, atque intrinsecus se ei communicet. Vbi accidit, ut se ipso illam repleat, quia est vacua; eam vestiatur luce et caritate, quia nuda est et resecta; ut eam eleuet, quia illa se humiliat; eam ditet, quia pauper est; imo ut tandem eam sibi uniat atque in se transformet, suamque in imaginem transmutet, quia eam inuenit solitariam, obseruante Molinoso l. c. qui animae etiam non praedicare satis potest beatitudinem, quam in mystica hac inuenit solitudine. Tum etiam exclamat fidelis cum deuoto Bernardo: Veni, o mi IESU, aufer scandala de regno tuo, quod est anima mea, ut regnes tu, qui debes in ea! apud Taul. l. c.

XII. Multi denique, et illi quidem egregii ex hoc deserto recipiuntur fructus atque utilitates, quae ex fine etiam fluunt proposito, qui esse debet vera voluntatis diuinae perfectio, in qua nostra sita est in aeternum duratura felicitas, si quidem corde deuoto atque re ipsa eam nos esse perfecturos demonstrauerimus. Etenim, ut egregie rursus D. Arndius l. c. verum, inquit, immobile et multarum artium ac inuentionum principium est: Naturam omnia implere se ipsa, et cuncta potius perpeti, quam ut vacuum admittat. Haud aliter DEVS, ubi homo cor suum amore mundano, amore proprio, et adpetitu adfectuque rerum terrenarum exspoliavit et vacuefecit, non potest non vacuum et feriatam animam diuina sua gratia, caritate, sapientia et cognitione adimplere. At quisquis contra mundo plenus est, eum a rebus coelestibus vacuum esse consequitur. Beatissima igitur solitaria vita est, qua indiuiso intimi amoris nexu creatura cum creatore coniungitur, atque eius audit vocem, quod Propheta confirmat; dum ait: וּרְכַבְתִּי עַל לְבָנָה

et loquar ei ad cor. Non enim audire et intelligere quis potest, quid in ipso sit, quidue Dominus intus in illo loquatur, donec ad hanc solitudinem pertingat; ceu Zaulerus l. c. alii que monent. Ita diuinæ naturæ redditur particeps, qui in mystica hac solitudine DEI voluntatem operatus, et DEVM in se operari passus fuerit, ut est 2. Petr. I. 4. Atque hæc est unio illa mystica, quæ in deserto mystico fit; inde SS. Patribus DEO vniti, θεόφοροι, χριστόφοροι, ένθεοι, πνευμαλοφόροι et similibus cognomentis haud infrequenter fuerunt adpellati, quos terminos ab aliis, v. g. Pearsonio aduersus Dallacum vindicatos iam olim fuisse, Arnoldus in Delin. Prim. Christ. L. l. c. ult. obseruat. De hac vnione inter DEVM et animam arctissima hunc in modum S. Macarius Hom. XV. §. XXXV. loquitur: ο έν εσσηάσσων τήν ψυχήν αύτη, και έργιζόμενος έαυτώ, και τούτοις συνύσαις αύτης έπθυμιας, έτος έστιν, ώς ο εσσηάσσων πόλιν έχθρών αύτη, και έτος καλαξίεται έλθείν εις μέγα αγαθά πνεύματος, και δπλαμβάνει δια τής θείας δυναμέος τήν καθαρόν άνθρωπον, ή γίνεται έαυτέ μέζων. αποθεΐλαι γάρ λοιπόν οποιείθ, ή γίνεεται υιός Θεό, λαμβάνων τή έράνιον σίγνον έν τή ψυχή αύτη. Quapropter qui sub iugum animam suam mittit, et qui sibi innatisque cupiditatibus succenset, perinde se habet, ac qui ciuitatem hostium suorum subiugat: hicque dignus habetur adsequi bonam mensuram Spiritus, atque induit virtute diuina adiutus purum hominem, seque ipso prestantior euadit. Eiusmodi enim, qui est, postea diuinæ naturæ fit particeps, (vel: Deus fit) et euadit filius Dei, recipiens signaculum coeleste in anima sua.

Cautela.

XIII. Interim cavendum sedulo est, ne incaute omnia hic arripiantur et probentur, quæ Mystici, inprimis sequiores sub Papatu, tradiderunt; solent enim Pontificii in peruersum, sensum trahere Mysticorum verorum, sanctorumque Patrum sententias, contra quos vel sola S. Nili declaratio possit esse sufficiens, qua contra solitariae vitæ

vitae electionem pravam grauitè *Epist. XLIV. ad Theonem* scribit sequentibus: *Non equidem facile ad probarem, ut quilibet ex inprovisò et absq. discrimine in solitudinem secederet, prout sibi ipsi persuaserit, ex coeco præiudicio atque cupiditate, ubi nil nisi mere propria voluntas et temeraria in semetipso fiducia eundem comitaretur. Hoc enim qui agit, attendat probe, ut ne a malignorum spirituum inuastione decipiatur, detrimentumque patiatùr animae. Aduersarii enim sagittae undequaque in nos sunt directae. Similiter et Macarius noster Hom. XXVII. §. XVIII. non abs re admonet: Δοῦπόν σὺ ἐπίσκεψαι σεαυτὸν, ἔχων τὸ σῶμα ξένον τῆ νόμου τέτῃ, ἀλλ' ἔχεις καὶ τὸν νῦν ἀκόσμιον τῆτῃ τῆ αἰῶνος, καὶ ἔρεμβῃ εἰς τὸν κόσμον; Tu autem perpende temetipsum, qui habes corpus peregrinum ab hoc mundo, num etiam habeas mentem alienam ab hoc seculo, ac non occupationibus mundi detinearis? Vid. Arnold. Tract. Germ. supr. cit. Lib. II. cap. 8. ubi plura de cauenda erronea de solitudine hac opinione, salutaria reperies monita. Et adde inprimis celeberrimum D. Iaegerum in Exam. Theol. mysticae veteris et nouae.*

XIV. Et haec quidem sunt, quae in praefenti materia per temporis breuitatem proferre licuit, tumultuario labore exarata. Vnde rogatos ad extremum velim Lectores, ut mihi ignoscant, si quid forte peccauerim, et aberrantem in rectam viam, a qua tamen ne latum quidem vngue discessisse me memini, aut discedere velim, reducant. Desino itaque in votis, ex intimo animo Deum precatùs, ut omnes velit in viam dirigere veritatis, quo diuino ipsius lumine, deuotis precibus impetrato, ad laudem atque gloriam eius virtutum crescamus indies decore, & vitam huiusmodi abstractam, resignata Deo voluntate nostra, agere incipiamus, ut veram pacem ac tranquillitatem adipiscamur in Domino, qui dignus est accipere gloriam, et potentiam, et honorem in sempiterna secula. Hallelujah! Fiat!

בגלך ולא עני

CLA.

CLARISSIMO
DISPUTATIONIS AVTORI,
Auditori suo diligentissimo,
Gr.

PRAESES.

Mystica quod mundus non curet dogmata Verbi
Diuini, haud mirum. Littera nuda placet.
Spiritus in Verbo res est ignota profanis:
Ore ferunt Verbum, quod male corde negant.
Qui non gustauit deuoto in pectore Verbum,
De dulci fructu dicere nil poterit.
Blasphemem igitur caeci, vel lumine lufci,
Atque Epicuraci dogmata sana Dei.
Nil curat tales qui sensu Flamini auras
In se spirantes: viuida verba tenet.
Quod cum Tu facias nunc, Praestantissime KVNZEL,
Conatus laudo; nec moror inuidiam,
Vel quidquid spargat virosa calumnia de me,
Aut de te: nobis mystica pura placent.
Vnica cum fidei, tum vitae regula Verbum
Est, et erit: duc nos Spiritus alme Dei!

Mystica, quaeso DEI, iuxtim Deserta secutum,
An poterit fidus deseruisse DEVS?
Has Tibi, KVNZELI, laudes; haec omnia fundam:
Exemplo et Scripto quae dare namque iubes.

*Hicce pauculis Nobilissimo et Clate docto DN. Auctori
Respondenti, suo hucusque Auditori et Inquilino,
ob pietatem non fucatam, ob praeclaras item ingenii
doctrinaeque dotes, decentemque bonis quibusque
studiis nauatam operam, dilectissimo pariter et aesti-
matissimo, animum ex animo declaras*

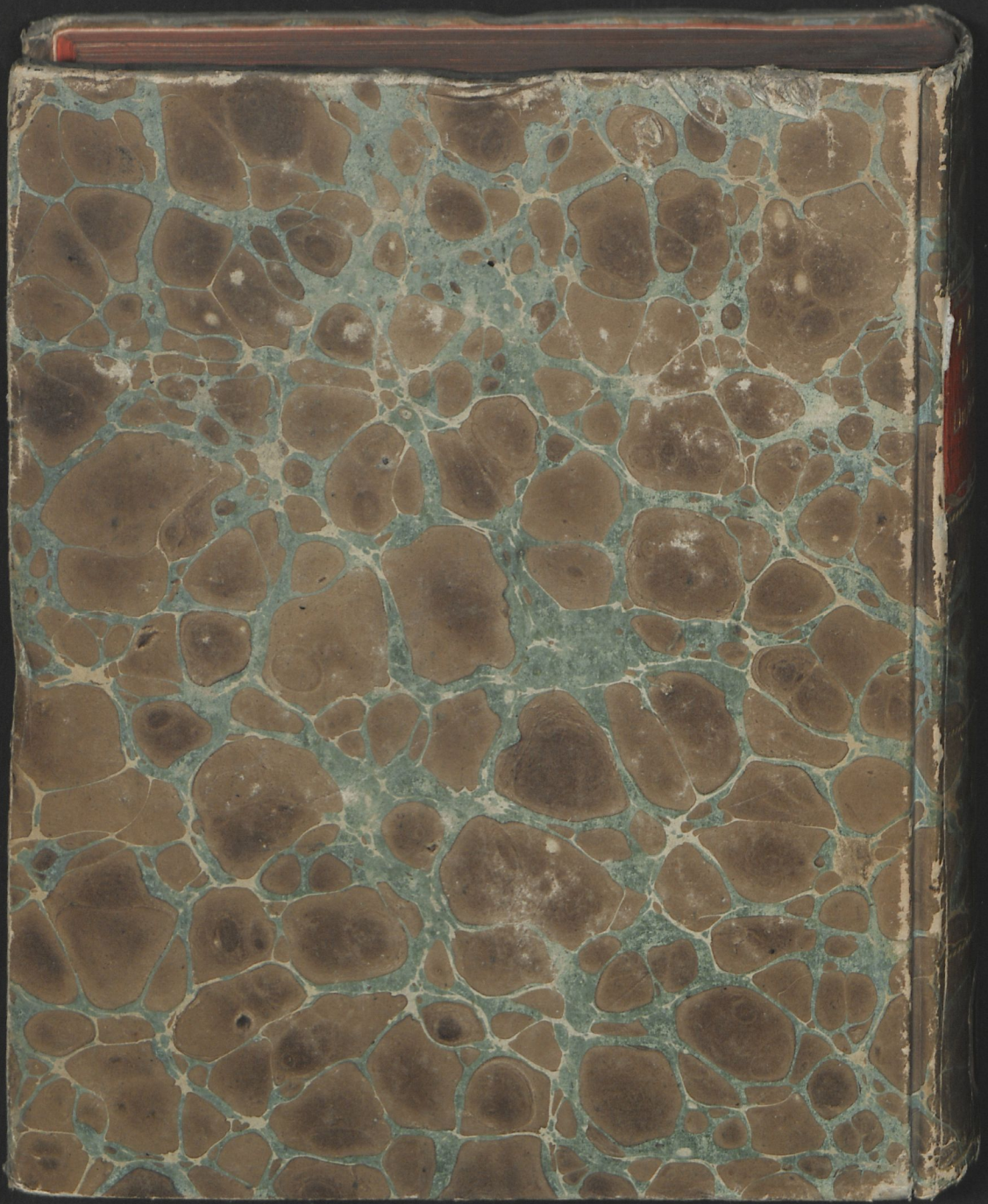
IOH. CHRISTIANVS LANGIVS,
Prof. P. ordin.

* * * * *

76 4688

X 2284585

MS

Ἰησοῦς Χριστὸς ἡμῶν ἰσχυρὸς ἑλεῖν ἡμᾶς
ἡμῶν ἰσχυρὸς ἑλεῖν ἡμᾶς

DISSERTATIO THEOLOGICA
DE

DESERTO MYSTICO,

anquam considerationi huic praebente
Diuino Oraculo, *Hof. II. 16.*

Quam

PRAESIDE
RECTORE MAGNIFICO,

DN. IO. HENRICO MAIO,

S. S. Th. D. et Prof. Publ. Ordin.

Ecclesiarum Alsfeldensis et Marpurgo-Darmstadini districtus

Superintendente vigilantissimo,

Consistorii Adessore grauissimo,

Stipendiatorum Ephoro et Paedagogiarcha
meritissimo,

DN. PATRONO et PRAECEPTORE suo
acratem deuenerando,

Publicae disquisitioni submittet
in acroaterio Theologico,

die XXIV. August. hora IX. antemerid.

A. O. R. M DCC XIV.

GEORGIUS LUCAS KUNZEL,

Mühlbaco-Suenus.

GISSAE, typis IOANNIS MULLERI.